

Vessa passió per totes bandes. Quan parla d'aquesta darrera novel·la o quan reflexiona sobre les possibilitats del país, quan evoca una metàfora, quan reivindica el paper i la força de la majoria silenciada per la història. Isabel-Clara Simó (Alcoi, 1943) és una escriptora de cap a peus. I ara presenta 'Els invisibles' (Amsterdam), un llibre teixit de personatges secundaris.

“Sóc bastant ‘gore’, jo”

El primer capítol comença fort, amb la desaparició d'una xiqueta.

—Jo volia una ciutat de perdors. I se'm va ocórrer que primer hi hauria una pèrdua física. Així que em vaig dir: doncs perdrem una nena. La perdrem. I si has llegit el final saps que és una putada.

—Sí. Són els invisibles, indiscutiblement, perquè aquest és el títol, però també els desterrats, en realitat.

—És que el concepte és molt semblant. He escrit invisibles però vol dir els marginals, els que construeixen la història però no compten. Que podríem ser les dones. Podrien ser els països sense estat. Podria ser la classe obrera.

Hi ha una gran part de la humanitat que és invisible, mentre que una petita elit maneja els fils. I surt en els llibres d'història.

—I envia els invisibles a Volterà, aquest poble de refugiats, digueme-ne.

—Sí. Aquí hi ha molta simbologia. Sempre dic que cada lector miri la seva, però hi ha, per exemple, una frontera interna.

—La carretera.

—Imposada. I perillosa. I podria ser una frontera entre el teu país partit per la meitat. Vull dir que, de simbologies, n'hi ha de moltes menes i, per tant, moltes lectures.

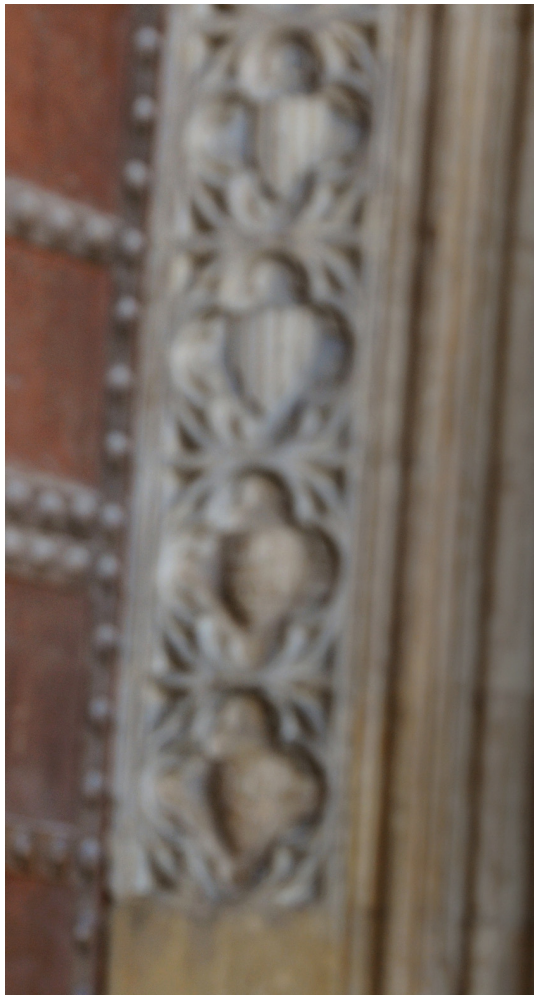
—Es pot llegir el llibre seguint

estrictament la successió d'històries que s'hi expliquen i entrellacen, o...

—O pots interpretar coses, sí. És el que m'agrada, com a lectora i com a escriptora. M'agrada no deixar històries tancades, no definir clarament el bé, el mal, el missatge, sinó deixar que quedi obert i que el lector en faci la seva interpretació.

—Quan s'acabi l'entrevista i apagui la maquineta d'enregistrar, no m'explicareu què li passa a...

—[Somriu.] No, no. Jo el que havia de dir ja ho he dit. Ara la resta és cosa teua. I si la teua interpretació no coincideix amb la meua intenció, tanta raó tens tu com jo. Aquesta és la grandesa de la lectura, que és un acte

de creació. Més enllà de les novel·les de pura peripècia i argument, la que té contingut, sense renunciar al seu factor d'entreteniment, busca altres coses, com qualsevol art. Bàsicament, plaer estètic i reflexió.

—**Sou conscient que deixeu el lector...?**

—Ho faig sovint, això. La meua filla diu que m'odia pels meus finals oberts.

—**Són una mica com la vida, on no trobem plantejament, nus i desenllaç obligatori.**

—És que aquests esquemes narratius es comencen a trencar a partir del segle XX. I decau la importància de l'argument, per exemple. Passa que ara vivim en una època en què la literatura més carca i més antiquada ha entrat com un cavall desbocat que arribés del segle XIX, i tot són peripècies i herois fantàstics, coses que entretenen i ni tenen ambició artística ni serveixen per a pensar.

—**I a què respon aquest revival?**

—Potser és que el famós pèndol de la història ara tira tot cap a la dreta. És que fins i tot les noies joves tornen a esperar el príncep encantador! Amb sexe, perquè això sí que s'ha alliberat i dessacralitzat, però amb un fons terriblement reaccionari.

—**I la literatura, és clar, s'impregna de la ideologia predominant.**

—Sí. Hi continua havent escriptors amb ambicions artístiques. I intentem escriure coses que facin sentir i pensar. Ho intentem. I penso que, afortunadament, en els nostres països hi ha almenys dues dotzenes d'escriptors de talla internacional. Podem competir amb estats tan potents com el francès, eh?

—**A què ho atribueix, això?**

—No ho atribueixo a res perquè és un miracle. Jo vaig a bastants congressos de lingüística: la supervivència de la nostra llengua no té, objectivament, ni cap ni peus. Perquè la mort d'una llengua està molt tipificada: sabem els *inputs* i els esquemes pels quals desapareix. Perquè una cosa és comprendre que totes les llengües desapareixen tard o d'hora i una altra ignorar que hi ha llengües que són assassinades. Algunes intencionadament i d'altres per qüestions demogràfiques. Les estratègies per fer desaparèixer una llengua, les ha patides totes la nostra. Totes. Per tant, si ja és estrany que es parles, que s'usa com a llengua de cultura, això no té explicació. Sobretot al País Valencià.

—**I fa més que sobreviure.**

—Sí. Però necessitem altaveus. Perquè ara no en tenim. Per això volem un estat propi. Em permetes un exemple?

—**Oitant!**

—Comparem l'Institut Ramon Llull, que treballa molt bé però que té un pressupost irrisori, amb l'Institut Cervantes, amb mil vegades més pressupost i que acusa les *embajadas catalanas* quan ell es gasta una fortuna perquè *hay que defender la lengua*. La teua sí? I què passa amb la meua? Aquí hi ha una contradicció: o jo sóc espanyola i la meua llengua és una de les llengües d'Espanya, o no sóc espanyola. Aclarim-nos. Perquè si sóc espanyola, estàs, estat, obligat a defensar la meua llengua.

—**A destinar-hi els meus diners.**

—Clar. Però si no sóc espanyola, digues-m'ho, assumeix-ho i s'ha aca-

bat el bròquil. Però totes dues coses no pot ser.

—**Com comenceu un llibre polièdric com *Els invisibles*?**

—Això és difícil de contestar. Sóc molt caòtica pel que fa a la meua vida personal però, en canvi, molt disciplinada pel que fa a la literatura, perquè és la cosa que em prenc més seriosament en aquesta vida. I vaig pensant, i de coses que veig en va sortint un filet. De vegades és un personatge, de vegades és una història, de vegades un concepte. Quan ja tinc una mena d'embrí d'allò que vull fer, aleshores sóc persona d'esquemes. No improviso.

—**Guardeu els esquemes quan heu acabat el llibre?**

—No.

—**No?**

—M'han renyat algunes vegades per això. Però és que la meua felicitat quan acabe un llibre és trencar-ho tot, perquè m'ha deixat la taula plena de papers i les parets amb coses enganxades i piles a terra i de tot. Quan faig net perquè ho he donat per acabat, oh que bé que em sent. I és, buf, et ve el buit de cara al què faràs. Perquè hi he estat quatre anys, escrivint-lo, aquest llibre. De fet, sempre estic escrivint una novel·la. No puc parar. No puc. T'ho dic com una malaltia. Em trobe molt desgraciada quan no escric. Sí. Per això no em puc dedicar a la política, a res, perquè no és el meu univers.

—**Heu creat, a partir d'aquest poble especial...**

—I inventat.

—**...un univers de misteri o de fatalitat que atrau personatges atrabiliaris.**

—Sí. No saps si és primer l'ou o la gallina: és perquè han nascut en aquell poble, que són dissortats? O, senzillament, hem ajuntat en un poble tota aquesta gent que creen o que tenen una personalitat però que, per circumstàncies, han quedat escapçats per la història i, per tant, han entrat en el món del silenci, i de la ceguesa, com si els hagueren eliminat del mapa amb una goma d'esborrar? Depèn de la simbologia que hi vulgues trobar. Si ho mires com a poble, hi ha una lectura més política. Si ho mirem com a individus que no tenen sort en la vida i que són el 99% de la humanitat, és una altra lectura.

FRANCS I CAMPS

—Sou una mica cruel amb ells, per cert.

—Sí, pobret, eh? El pintor fa molta pena.

—Personatges que destaquen, que tenen talent i brillen i que, en canvi, són bandejats per l'establishment.

—Sí. Són els que no toquen, els que fan nosa. Una vegada em va dir un amic masculista que em posés com em posés, si pensava en els grans músics de la història, en els grans científics, en els grans escriptors, en els grans pintors, hauria de reconèixer que bàsicament són homes. I li vaig contestar que tenia tota la raó, però que es fixés en una altra cosa: que tots eren blancs. Els negres no hi són, i pel mateix motiu que no hi són les dones. És a dir: si pateixes una marginació cultural no

“I si la teua interpretació no coincideix amb la meua intenció, tanta raó tens tu com jo”

comptes en la cultura. Si pateixes una marginació històrica no comptes. Ara, potser hi ha gent que s'ha cregut que és inferior als altres.

—Però els vostres personatges intenten...

—Intenten sortir-se'n, sí.

—I saben. El pintor sap que és bo.

—Sí. Aquests són els més desgraciats. Els que no s'han resignat. Perquè, en l'època que vivim, el talent no sol guanyar. I la vida és implacable. I, si no, et mata la carretera aquella, que és com un signe maligne.

—Hi passen coses bèsties, a la novel·la.

—Sí. Allò dels braços, no? [Riu.] És bèstia, sí. Jo vaig plorar com una beneïta davant de l'ordinador.

—Costa de llegir-la d'una tirada, aquesta escena..

—És forta. De vegades ho he pensat, fins a quin extrem t'estimes tant els fills. I dius sí, sí: faria qualsevol cosa per ells. Qualsevol.

—Al llibre hi ha molta sang.

—Sóc bastant gore, jo, sí. Bastant. No he estat mai una persona violenta però es veu que a la meua imaginació hi ha sang i fetge.

—Aquell americà...

—Això va passar de veritat, saps? I mira que agafe poques coses de la realitat, però aquesta n'és una.

—Hi retrateu polítics, en *Els invisibles*, i no hi queden gaire bé.

—No és en general, sinó d'un partit instal·lat en el poder que reparteix beneficis, seients, favors. Això crec que és universal. Quan ja és terrible és quan, a sobre, es fan trampes, amb papers mentiders, comptes ocults. Recorde que, de jove m'havien ensenyat, a la Costa Brava, autèntiques carreteres que no tenien cap sentit, nascudes perquè un ministre de Franco s'havia fet una torre i després havia pensat i com hi arribe, aquí, amb cotxe? I apa.

—“Quan tasses el poder és millor que el sexe, millor que la riquesa i millor que la bellesa.”

—Ho afirma una persona molt coneguda que no et diré qui és, perquè tens l'enregistradora encesa, supose [somriu], i que em va dir: “el que volem és el poder. Els diners no tenen la menor importància al costat del poder”.

—El que volem qui?

—Els homes. Així ho va dir.

—Poder per fer què?

—Per tenir-lo.

—Us ha sortit una novel·la una mica desesperançada?

—Em sap greu dir-ho, però sí.

Núria Cadenes